

PigPlus slakt

– inventering av miljö- och skötselfaktorer i svenska slaktgrisbesättningar

En god stallmiljö är en förutsättning för bra produktion och djurhälsa. Men hur ser egentligen miljön ut i svenska slaktgrisbesättningar och vilken utvecklingspotential finns? Det har Gård & Djurhälsan tagit reda på i projektet PigPlus slakt.

REBECCA WESTIN

AMANDA RENEBY

HANNA AROSENIUS

CARL-JOHAN EHLORSSON

Gård & Djurhälsan

Djurens välbefinnande beror till stor del på stallmiljön. Tillgång till frisk luft, fräscht vatten, material att böka i och god hygien på liggytan är centrala delar inom slaktgrisproduktionen för att djuren ska hålla sig friska och må bra.

Från november 2019 till januari 2021 besökte Gård & Djurhälsans veterinärer 143 slaktgrisbesättningar i projektet PigPlus slakt för att ta pulsen på svensk slaktgrisproduktion genom att mäta och dokumentera olika miljöfaktorer och specifika skötselrutiner kopplade till slaktgrisars välfärd. Genom en inventering ville vi tydliggöra för djurhållarna var eventuella svagheter och styrkor finns kopplat till miljön i stallarna, så som ventilation, vattenförsörjning och miljöberikning.

Projektet genomfördes som en enkätstudie med frågor gällande inhyllning och skötsel av slaktgrisar. Vid besöket mättes även stalltemperatur, luftkvalitet (koldioxid, ammoniak och relativ luftfuktighet) och vattenflöde och daglig strögiva vägdes. Produktionen på dessa gårdar representerar cirka 30 procent av den svenska slaktgrisproduktionen.

TVÄTTA BLÖTFODERKARET

Av de besättningar som var med i studien gjorde majoriteten foderjusteringar varje till varan-

nan dag. De flesta besättningar använde blötfoder. En tredjedel rengjorde inte blandartanken rutinmässigt vilket kan leda till dålig hygienisk kvalitet (Figur 1). Vi rekommenderar att rengöring görs med högttryckstvätt en gång per vecka för att undvika sämre aptit, lägre foderutnyttjande och ökad risk för diarré hos grisarna.

En annan fråga besättningarna fick svara på var hur lång omrörningstiden är innan utfodringen startar. Här är rekommendationen 15 minuter efter att sista komponenten tillförts. Medel hos besökta besättningar var tio minuter vilket beroende på ingående råvaror kan vara en för kort tid för att få en homogen blandning.

VÄRME OCH VENTILATION

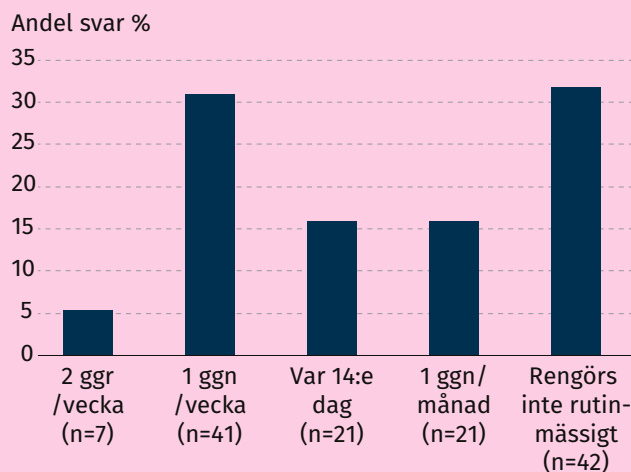
Under kallare delar av året behövs tillskottsvärme utöver golvvärmen, för att kunna ventileras ut fuktig luft. Resultaten från studien visar att detta saknades i nära hälften av besättningarna och att det ofta var hög luftfuktighet i dessa stallar vintertid. En orsak kan vara att värmebalansberäkningar inte har varit ett krav vid nybyggnation.

Även sommartid är det en utmaning att hålla ett bra klimat i stallarna. Genom sin mycket höga tillväxt genererar dagens grisar mycket värme, vilken är svår att få bort under varma perioder. Studien visade att ammoniak och koldioxidkoncentrationen låg under de accepterade gränsvärdena i de allra flesta fall, men att det lätt blir för varmt och fuktigt i stallarna under vissa perioder (Figur 2).

HANTERA VÄRMEÖVERSKOTTET

Konsekvensen av en alltför varm och fuktig miljö blir att grisarna blöter ner sig och därmed smutsar ner boxarna, vilket rapporten också

Figur 1: Manuell rengöring av blandartank



På frågan om hur ofta manuell rengöring av blandartank genomförs i besättningar med blötfoder svarade närmare en tredjedel av 132 besättningar att tanken inte rengörs rutinmässigt. En lika stor andel rengjorde tanken en gång i veckan eller mer.

visar. I varje besättning kontrollerades hygien i en boxrad i den avdelning som hade högst beläggning. Majoriteten av stallarna bedömdes ha en god hygien men i 25 procent av besättningarna registrerades två eller fler av boxarna i den bedömda raden som smutsiga. Resultaten visar också att det generellt var cirka 2,5 grader varmare på liggytan än ute i stallet (Figur 2).

Många slaktgrisstallar är förhållandevis gamla och byggda för en annan produktion än den vi bedriver i dag, och kan därför ha svårt att leva upp till de högre krav som den nya genetiken medför. Åtgärder som kan implementeras i gamla stallar är att minska beläggningen, öka på ventilationen eller på annat sätt öka möjligheten att få bort värmen från boxarna.

BRIST PÅ SYSSELSÄTTNING

Strögivan hos medelbesättningen uppgick till cirka 60 gram per gris och dag men var

hos många betydligt lägre. En för låg strögiva ger inte möjlighet för en långvarig sysselsättning. Problem med utgödslingen angavs som den största anledningen till att man begränsade strögivan. Här behövs det nytt tänk och ny teknik för att underlätta så att man kan uppfylla grisarnas sysselsättningsbehov. Automatisk strötilldelning eller halmhäckar kan vara en möjlighet och bör utvecklas.

KOLLA NIPPLARNA

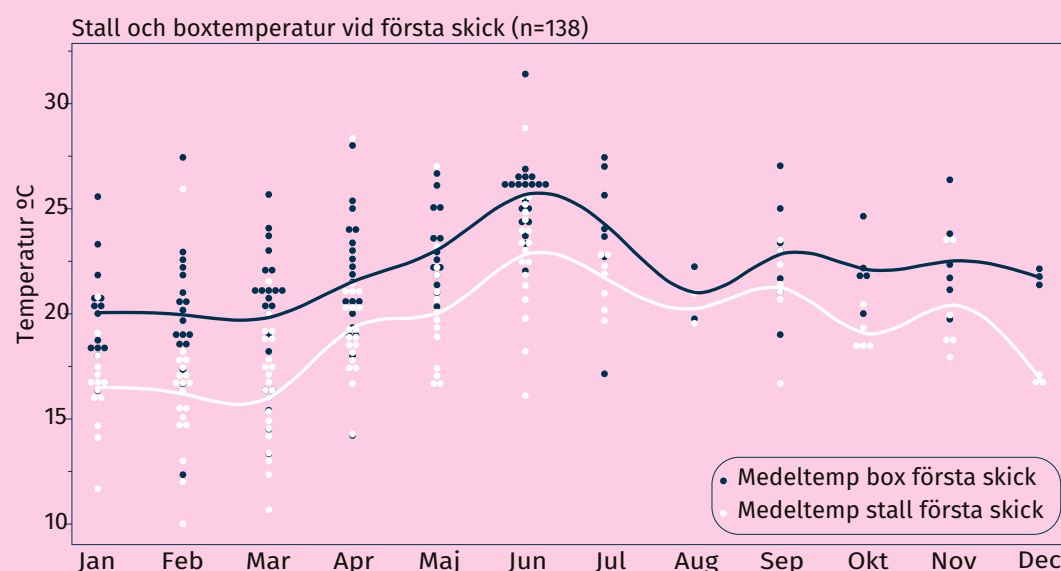
Vattenflödet mättes i mellan två och fem boxar i 132 besättningar. Det genomsnittliga vattenflödet hamnade över det rekommenderade flödet på 1,5 liter per minut för besättningar med blötfoder och två liter per minut i besättningar med torrfoder. I 45 procent av besättningarna var flödet enligt rekommendation i samtliga testade boxar. Dock fanns det i över hälften av besättningarna enstaka nipplar som hade ett för



Genom en kartläggning av 143 gårdar med slaktgrisar har man inom projektet PigPlus slakt identifierat styrkor respektive svagheter kopplat till miljön i stallarna. Exempel på studerade områden är ventilation, vattenförsörjning och miljöberikning.

FOTO: EMMA SONESSON

Figur 2: Stall- och boxtemperatur vid första skick (n=138)



Variation av box- och stalltemperatur vid tiden för första skick i 138 besättningar med avseende på i vilken månad besöket skedde. Varje prick motsvarar medelvärdet av tre mätpunkter per mått i en besättning. Linjerna följer genomsnittet över alla besättningar. Temperaturen var i genomsnitt cirka 2,5 grad högre över liggytan i boxen än ute i stallet.

lågt flöde eller inte fungerade alls vilket visar att regelbunden manuell kontroll av nipplarna är mycket viktigt för att säker-

ställa att alla grisar har god tillgång till vatten.

Projektet finansierades av europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Hela slutrapporten finns att läsa på *Gård & Djurhälsans* hemsida. Stort tack till alla besättningar som deltog i studien.